

8. Galbraith, John Kenneth. (1996). *The Good Society: The Humane Agenda*. Boston – New York: Houghton Mifflin Company.
9. Hayek, F. A. (1999). *The Mirage of Social Justice. Pravo, zakonodavstvo ta svoboda. Nove vykladennia shyrokykh pryntsyviv spravod-lyvosti ta politychnoi ekonomii [Law, Legislation and Liberty. A new definition of broad principles of justice and political economy]*. (Vols. 1-3). (N. Komarova, Trans). Kyiv, Sfera. Vol. 2 [in Ukrainian].
10. Friedman, M. & Hayek, F. (2003). *Svoboda, ravenstvo y ehalytaryzm [Freedom, Equality and Egalitarianism]. O svobode – About freedom*. (pp. 73-106). Moscow, Socium [in Russian].
11. Rolz Dzh. (1995). *Teoriya spravedlivosti [Justice theory]*. Novosibirsk, Novosibirsk University Press [in Russian].
12. Stiglits Dzh. (2005). *Revushchiye devyanostyye [Roaring nineties]*. Moscow, Modern Economics and Law [in Russian].
13. Haiek F.A. (2002). Конституція свободи [Constitution of freedom]. Lviv, Litopys [in Ukrainian].
14. Herasymov O., Milovanova K. (2014). *Zarubizhnyi ta mizhnarodnyi dosvid zabezpechennia sotsialnoi spravedlyvosti u suspilstvi [Foreign and international experience in ensuring social justice in society]*. *Ukraina: aspekty pratsi – Ukraine: aspects of labor*, 5. pp. 43-51 [in Ukrainian].
15. *Novaya era sotsialnoy spravedlivosti [A new era of social justice]*. International Labor Conference, 100th Session, 2011. Mezhdunarodnoye byuro MOT – ILO International Bureau. Zheneva [in Russian].
16. *Mizhnarodnyi pakt pro hromadianski ta politychni prava [International Covenant on Civil and Political Rights]*. (n.d.). *zakon0.razda.gov.ua*. Retrieved from http://zakon0.razda.gov.ua/laws/show/995_043 [in Ukrainian].
17. *Mizhnarodnyi pakt pro ekonomichni, sotsialni i kulturni prava [International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights]*. (n.d.). *zakon5.razda.gov.ua*. Retrieved from http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_042 [in Ukrainian].
18. *Ukrainske suspilstvo: monitorynh sotsialnykh zmin [Ukrainian society: monitoring social change]*. (n.d.). Retrieved from <http://i-soc.com.ua/ua/edition/ukrainskesuspilstvo> [in Ukrainian].
19. *Vnutrishno peremishcheni osoby [Internally displaced persons]*. (n.d.). Retrieved from <https://www.msp.gov.ua/> [in Ukrainian].
20. *Natsionalna systema monitorynhu sytuatsii z vnutrishno peremishchenymy osobamy v Ukraini [The national system for monitoring the situation with internally displaced persons in Ukraine]*. (n.d.). Retrieved from http://iom.org.ua/sites/default/files/-nms_round_9_ukr_press.pdf [in Ukrainian].
21. Demianenko M. (2018). *Vnutrishno peremishcheni osoby Ukrainy: aktualni problemy ta shliakhy yikh rozviazannia [Internally displaced persons of Ukraine: actual problems and ways of their solution]*. *Ukraina: podii, fakty, komentari – Ukraine: events, facts, comments*, 3. pp. 34–43 [in Ukrainian].
22. Sadova U.Ya., Ryndzak O.T., Andrusyshyn N.I. (2016). *Aktualni problemy zainiatosti vnutrishno peremishchenykh osib: rehionalnyi aspekt [Actual problems of employment of internally displaced persons: regional aspect]*. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika – Demography and Social Economy*, 3 (28), pp. 171–185 [in Ukrainian].
23. *Aktualnyi stan zabezpechennia prav i svobod vnutrishno peremishchenykh osib v Ukraini. Dopovid zatsikavlenykh storin. Ukraina [The current state of ensuring the rights and freedoms of internally displaced persons in Ukraine. Stakeholder Report. Ukraine]*. (2017). Retrieved from http://vpl.com.ua/wp-content/uploads/2017/04/UPR_IDP_ukr.pdf [in Ukrainian].
24. *Deiaki pytannia zdiisnennia sotsialnykh vyplat vnutrishno peremishchenym osobam: Postanova KMU vid 08.07.2016 roku № 365 [Some issues concerning the implementation of social benefits for internally displaced persons: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 08.07.2016 № 365]*. *zakon2.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/365-2016-p> [in Ukrainian].
25. *Informatsiia dlia strukturnykh pidrozdiliv z pytan sotsialnoho zakhystu naselennia oblasnykh, Kyivskoi miskoi derzhavnykh administratsii shchodo vykonannia sudovoho rishennia vid 23 lypnia 2018 r. [Information for departments of social protection of the population of the oblast, Kyiv city state administrations concerning execution of the court decision dated July 23, 2018]*. Retrieved from file:///C:/Users/-Work/Desktop/%D0%92%D0%9F%D0%9E%20%D1%81%D0%BE%.

А. П. Безхлібна

канд. екон. наук,

Запорізький національний технічний університет

АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ФАКТОРІВ РЕГІОНАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Постановка проблеми. Дослідження питань конкурентоспроможності регіонів розглядається в рамках системного підходу. Значне внутрішнє єднання окремих суб'єктів регіону, його зв'язок з зовнішнім середовищем для оцінки змін в факторах та їх вплив на конкурентоздатність регіонів (прямий та зворотній зв'язок) вивчаються за використання моделювання. Розробка методологічного інструментарію передбачає

дослідження існуючих методик оцінювання регіональної конкурентоспроможності та факторів, що на неї впливають.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз праць вітчизняних та закордонних вчених дозволяє зосередити увагу на концептуальних особливостях кожного підходу та адаптувати існуючі напрацювання до реалій української економіки. Використання методів

економіко-математичного моделювання передбачає виокремлення істотних зв'язків та взаємозалежностей між факторами, що обумовлюють регіональну конкурентоспроможність.

Дослідженню факторів регіональної конкурентоспроможності присвячено праці закордонних вчених, серед яких Л. Вртенова, К. Скокан, М. Читеа, О. Мікус, Дж. Сачс.

Мета статті. Оскільки встановлені дослідниками основні фактори, що чинять вплив на регіональну конкурентоспроможність, суттєво відрізняються, постає актуальним питання дослідження відмінностей між трактуванням цих чинників та обґрунтованим та системним вибором найважливіших з них.

Виклад основного матеріалу дослідження. Родоначальник досліджень про конкурентоспроможність – американський вчений Портер – стверджує, що джерелами конкурентоспроможності є три види конкурентних переваг (стадії конкурентного розвитку), що впливають на класифікацію економічних суб'єктів [1, с. 1404 – 1414]:

- економічні фактори;
- інвестиційна економіка;
- інноваційна економіка.

Регіони, які орієнтуються на управління економікою за рахунок конкуренції на основі мінімізації витрат визначають лише економічні фактори конкурентоспроможності. Регіони, які прагнуть за рахунок збільшення економії масштабу та вдосконалення виробничих циклів, підвищують власну ефективність господарської діяльності, використовують інвестиційні фактори конкурентоспроможності. Регіони, що орієнтуються лише на випуск інноваційних продуктів та послуг, отримують ефект від успіху цих інновацій. В кінцевому підсумку, переваги цих регіонів будуть відображені в структурі промисловості та ринку зайнятості населення, соціально-культурних характеристиках населення [2].

Проте необхідно зазначити, що в доповіді з соціально-економічної ситуації і регіонального розвитку ЄС [3], конкурентоспроможність регіонів характеризується двома факторами: продуктивністю та зайнятістю. Тим часом основними факторами, які сприяють конкурентоспроможності, вважаються: науково-технічний розвиток, розвиток малого та середнього бізнесу (МСБ), прями іноземні інвестиції, інфраструктура і людський капітал, а також соціальний капітал.

Згідно з дослідженнями Скокана [4], протягом останніх 20 років стає очевидним, що саме продуктивність обумовлює конкурентоспроможність. Продуктивність, яка примножує наявні людські та фінансові ресурси регіону, являє собою вартісний вираз товарів і послуг, вироблених на одиницю праці і капіталу. Водночас в науці відбуваються зміни у визначенні основних принципів продуктивності. Неокласична модель економічного зростання Роберта Солоу передбачає ідентифікацію регіону з виробничою функцією Кобба-Дугласа, яка враховує постійну віддачу від масштабу і включає технічні удосконалення. Ці технологічні поліпшення в моделі представлені швидкістю зростання виробництва під впливом змін в інфраструктурі. Іншими компонентами цієї моделі є прями іноземні інвестиції (ПІІ) та інтенсивність інновацій. Обсяг прямих іноземних інвестицій визначається впливами позарегіональної економічної системи. У моделі їх кількість не залежить від обсягу виробництва

в економіці. Інтенсивність інновацій – це частка витрат на інновації та дохід фірми. Такі інноваційні витрати впливають як на зростання виробництва, так і на рівень інвестицій в економіку. Взаємозв'язок між інноваційною та виробничою складовою виражається багатфакторною продуктивністю.

Регіональний розподіл ПІІ вказує на здатність окремих районів залучення капіталу. Через ПІІ, регіон, як правило, отримує доступ до нових ринків збуту, а продуктивність праці покращується також. Іноземні компанії можуть сприятливо впливати на МСБ, якщо вони використовують їх в якості постачальників.

Іншим компонентом моделі є людський капітал. Збільшення розміру людського капіталу – це підвищення існуючого рівня інвестицій та утворення нових. Частка інвестицій, крім того, збільшується в міру щорічного зростання освіченості населення.

Тобто, стан людського капіталу, як елементу, що визначає якість одного з виробничих факторів, вивчається через частки населення з вищою освітою у віковій групі від 25 до 64 років. Останнім, але одним із найважливіших факторів є стан фізичної інфраструктури, яка описується даними щодо довжини автомагістралей.

За результатами дослідження глобального економічного форуму показник 15 патентів на мільйон жителів обраних для поділу країн на дві групи відносно їх інноваційної конкурентоспроможності [12].

Іншими факторами, які спрямовані на характеристику сектора виробництва регіону, є число зайнятих і коефіцієнт темпів зростання виробництва (безумовно, вони є залежними від інших факторів), їх опис потребує побудови конкретних економікометричних моделей на базі реально отриманих статистичних значень, що описують економічну ситуацію конкретного регіону.

Угорський дослідник Акос Дані [5, с. 36-37] зосереджує увагу в своєму дослідженні на аналізі науково-дослідницької діяльності регіонів, тобто їх здатності до інновацій через витрати на наукові дослідження і розробки, що вимірюється в структурі валового внутрішнього продукту. Нова технологія надає конкурентну перевагу для компаній. Завдяки швидкому впровадженню новітніх технологій, вони можуть поліпшити свої позиції, тим самим підвищуючи продуктивність всього регіону. Звичайно, інновації можуть надходити з-за меж регіону, тому рішення органів місцевої влади щодо розвитку інноваційної діяльності може бути передумовою створення інноваційних трансрегіональних кластерів.

Нарешті, стан сектора МСБ, що визначає рівень зайнятості. Цей сектор, спроможний вмістити в себе динамічні, економічні умови, що швидко змінюються, має життєво важливе значення для конкурентоспроможності регіону. Малі та середні підприємства зазвичай входять у глобальну компанію в якості постачальників, і таким чином вони з'являються на світовому ринку безпосередньо через цю компанію. Регіональні МСБ оцінюються шляхом їх ефективності експорту, продуктивності й рентабельності.

Закордонні автори Читеа та Дона [6] розглядають регіональну конкурентоспроможність як суму індивідуальної конкурентоспроможності фірм, тим не менш впливають з макроекономічної економічної конкурентоспроможності.

Тобто існування на регіональному рівні фірм, які виробляють товари та надають послуги, що є відповідними до ринкових вимог якості та ціни. Гіпотеза регіональної конкурентоспроможності за рахунок синергетичного ефекту діючих на адміністративній території суб'єктів малого та середнього бізнесу полягає в об'єднанні інтересів місцевих органів влади та СМБ, з метою набуття ефекту загальної продуктивності. А саме, «процвітання регіону визначається, по-перше, силою своєї експортної бази всіх тих видів діяльності, які приносять доходи в регіоні через експорт товарів і послуг для зовнішнього світу» [6].

Аналогічний підхід до регіональної конкурентоспроможності також приймається на європейському рівні: «Конкурентоспроможність визначається як здатність виробляти товари і послуги, з метою витримки випробування на міжнародному ринку, в той же час, з метою забезпечення високих і стійких рівнів доходу, або, в більш загальному плані – здатність регіонів створювати під впливом зовнішньої конкуренції високий рівень доходів і зайнятості. Іншими словами, для регіону, щоб бути конкурентоспроможними, важливо забезпечити як якість, так і кількість робочих місць» [3].

У цьому контексті, продуктивність виступає як ключовий елемент конкурентоспроможності [4]: «Конкурентоспроможність залишається не повністю зрозумілою концепцією, незважаючи на широке визнання її важливості. Щоб зрозуміти конкурентоспроможність, відправною точкою має стати джерело процвітання країни. Рівень життя нації визначається продуктивністю економіки, що вимірюється вартістю товарів і послуг, вироблених на одиницю праці, природних і фінансових ресурсів. Продуктивність залежить як від вартості товарів і послуг нації, яка вимірюється за цінами, які можна отримати на вільних ринках, так і від ефективності виробництва цих товарів і послуг.

За результатами дослідження вчених університету Сассарей (Італія) для оцінки муніципалітетів з регіону Сардинії, їх було класифіковано на основі взаємин між існуючою структурою / урбанізацією рівнів на основі концепції [7] конкурентоспроможності для того, щоб оцінити подібності та відмінності. У дослідженні використовується багатовимірний аналіз двох наборів індикаторів, які згруповані в три макрокатегорії: діяльність, люди і практика. Муніципалітети з Сардинії були класифіковані відповідно до їх рівня розвитку районів, використовуючи набір конкретних змінних. На підставі цієї моделі 377 муніципалітети в регіоні було розділено на 5 районів відповідно їх конкурентоспроможності і добробуту населення: дуже високий, високий, середній, низький і дуже низький. Відповідно до класифікації певні райони з низьким рівнем щільності населення, а також рівнем освіченості, де сільське господарство відіграє важливу роль у місцевій економіці, були відокремлені для подальшої розробки стратегії розвитку територій відповідно до отриманих результатів.

Як приклад, хорватські вчені О. Микус, Р. Рамс та І. Гржи [8] розробили модель оцінки місцевої конкурентоспроможності з метою оцінювання конкурентоспроможності сільської місцевості із загребського округу, розташованого недалеко від столиці. Згодом результати оцінювання території було зіставлено з на-

ціональним середнім показником за індексом конкурентоспроможності сільських районів. Показники були згруповані в чотири категорії: людські ресурси, характеристики несільськогосподарського сектора, характеристики аграрного сектора та дохід сільськогосподарських господарств.

К. Айінгер [9, с. 159-169] підкреслює, що кінцева мета держави і народу полягає в максимізації функції суспільного добробуту, в якому дохід, соціальні внески та збереження навколишнього середовища є пріоритетами стратегічного розвитку.

Це приводить до досить повного визначення конкурентоспроможності з трьома безпосередніми наслідками. По-перше, низька вартість не є метою економічної політики і навіть не показник довгострокової конкурентоспроможності. По-друге, характеристика зовнішнього балансу прямо або побічно впливає на добробут населення, але вплив є незначним по відношенню до споживання. По-третє, конкуренція є динамічним питанням, показники якого змінюється з плином часу, в той час як інвестиції в людський капітал, технології та інформація є засобом, що дозволяє примножити досягнутий добробут та підвищити рівень конкурентоспроможності. Такий підхід до створення основи для оцінки конкурентоспроможності погоджується з основною метою національного економічного розвитку, тобто підвищення рівня життя [10, с. 25].

Найбільш широко використовуваним показником для оцінки рівня життя та рівня економічного розвитку на душу тієї чи іншої країни є валовий внутрішній продукт (ВВП). Іноді використовується паритет купівельної спроможності (ПКС). Але при розрахунку необхідно зазначити, що ВВП не включає в себе багато елементів, які люди зазвичай вважають частиною їх рівня життя. Наприклад, це стосується стану навколишнього середовища, особистої безпеки, рівня та можливості здобуття освіти та інших атрибутів рівня життя.

Дж. Сакс, К. Ціннес і Я. Ейлат [11] підкреслюють у своєму дослідженні на базі порівняльного аналізу конкурентоспроможності в країнах з перехідною економікою, що країна може мати високий ВВП через величезні природні ресурси, проте це не означає, що країна буде мати високу конкурентоспроможність. Крім того, країна може мати низький темп зростання, але це не означає, що країна отримуватиме низьку оцінку конкурентоспроможності. Конкурентоспроможність корелює добре, але не ідеально, зі зростанням ВВП. Це призводить до досить повного визначення конкурентоспроможності з трьома безпосередніми наслідками. Тобто, в глобальному плані низька вартість не є метою економічної політики і навіть не є показником довгострокової конкурентоспроможності.

Конкурентоспроможність – це спосіб використовувати єдині критерії для оцінки того, щоб зрозуміти, чи робить досліджувана територія все, що може, для сприяння сталому поліпшенню в добробуті населення з огляду на зростаючу конкуренцію на світових ринках, де вона представлена [10, с. 2]. Неможливо оцінити рівень конкурентоспроможності, використовуючи тільки один показник, особливо якщо ми намагаємося розробити порівняльні оцінки для країн з різними історичними і політичними фонами і рівнями економічного розвитку (наприклад, пост-соціалістичні країни і розвинені країни регіону Балтійського моря).

За словами Дж. Сакса, К. Ціннеса й Я. Ейлата існує три основних умови, що можуть бути скориговані країнами для посилення власних ресурсів конкурентоспроможності [11].

1. «Виправлені» умови – це ті, які є інваріантними, і не можуть бути змінені (географія, топографія, природні ресурси, культура, історія, клімат тощо).

2. «Жорсткі» умови – це перш за все ті, які можуть бути змінені, але не швидко (якість установ (приватних, громадських і ринкових), структура промисловості, власність, суспільні відносини, комунальні господарства, обсягу виробництва, рівень і якість запасів людського і фізичного капіталу тощо).

3. «М'які» умови в першу чергу відносяться до державної політики, наприклад, до податкового кодексу, в тому числі до міжнародних відносин і угод. Ці умови можуть бути легко змінені.

Регіони стають конкурентоспроможними у разі впровадження політики вибору та спеціалізації на найбільш новаторських продуктах і послугах. Прямі іноземні інвестиції і спільне підприємство – механізми, що допомагають інтегрувати національну економіку в міжнародну систему виробництва і створюють умови для поліпшення технологій і підвищення вартості людського капіталу. Знання стає критичним фактором підвищення конкурентоспроможності.

Розвиток знань вимагає транскордонного співробітництва країн і поглиблення регіональної інтеграції. Мало того, що країни конкурують з метою поліпшення своїх конкурентних позицій на світовому ринку, це також підкреслює важливість регіонального розвитку на умовах спеціалізації та новаторського підходу до процесів створення ВВП. А також відкриває можливості до регіонального співробітництва на основі конкурентних географічних переваг і синергії регіонів, що знаходяться на різних рівнях економічного розвитку і мають різні інноваційні можливості.

Основна ідея розробки моделі для оцінки національної конкурентоспроможності – використання інтеграційних критеріїв, що дозволяють чітко визначити результативність зусиль урядів, ділового середовища і громадянського суспільства з метою підвищення конкурентоспроможності країн. На основі ретельного аналізу факторів, які обмежують потенціал конкурентоспроможності проаналізованих країн, було відібрано критерії, згруповані в такі групи:

1. Економічна загальна продуктивність (звітного року), поділена на 4 критерії:

- річний темп зростання ВВП, %;
- середньорічний рівень безробіття, %;
- середньорічна інфляція, %;
- частка дефіциту консолідованого бюджету (-) / профіциту (+) в ВВП, %.

2. Використання енергії (аналізуються за одним критерієм: енергоемність, кг нафтового еквівалента / 1 USD від ВВП). Цей критерій вважався істотним при оцінці енергоемності країни, тобто він відображає здатність генерувати ВВП за умов максимальної енергоефективності. Енергоемність безпосередньо залежить від структури економіки, співвідношення виробництва, транспортування і розподілу енергії.

На жаль, в Україні на регіональному рівні відсутні статистичні дані щодо можливості обчислення такого індикатора, статистичних даних недостатньо для обчислення і аналізу.

3. Інформаційні технології та комунікації, агреговані з 5 підкритеріїв (кількість комп'ютерів, користувачів інтернету тощо). Інформаційні технології та комунікації одногослобно визнані основними векторами розвитку і підвищення конкурентоспроможності, в той же час є складовими економіки знань. На цей критерій впливає територія проживання (міська, сільська), а також оновлення та удосконалення освіти і науки, систем державного управління.

4. Структура валової доданої вартості, проаналізована за двома критеріями:

- частка валової доданої вартості в секторах високих технологій (ІТ), виробництві транспортних засобів, машин і устаткування (обробна промисловість), %;
- частка доданої вартості послуг в ВВП, %.

Особливістю вихідної моделі був системний підхід, завдяки якому визначено області, в яких здійснюються найбільші економічні внески до стійкого зростання ВВП і, як наслідок, до конкурентоспроможності.

5. Участь у міжнародних ринках, за двома критеріями:

- частка експорту високих технологій (ІТ), виробництві транспортних засобів, машин і устаткування (обробна промисловість), %;
- співвідношення імпорту та експорту, %.

Ці підкритерії відображають стан кожної країни щодо впливу торгівлі на зовнішньому ринку. З точки зору проведеного авторами дослідження єдиного Європейського ринку, критерій чітко показує країни зі значними сальдо або дефіцитом на міжнародному ринку, що впливає на зростання конкурентоспроможності Європейського регіону в цілому. Зазначимо, що методологія може бути використана для характеристики українського ринку через дослідження конкурентоспроможності окремих регіонів або їх груп. Для цього необхідно мати достовірну статистичну інформацію щодо експортної структури по технологічних групах на регіональному рівні, що буде відповідати.

На думку авторів, запропонована модель оцінки конкурентоспроможності відповідає всім вимогам та використовує інтеграцію критеріїв і порівнянних даних, доступних щорічно для великого числа регіонів і країн, що в майбутньому дозволить проводити глобальні багаторічні зіставлення.

Висновки. В силу багатогранного характеру концепції, рівень конкурентоспроможності регіону може бути виражений набором різних вимірних і безпосередньо невимірних показників. Таким чином, порівняння рейтингу регіонів, отриманого різними методами, безсумнівно, забезпечить повну картину конкурентоспроможності регіону, а також буде давати достовірну інформацію щодо наступного розроблення стратегічної політики розвитку.

За результатами попередніх досліджень нами встановлено, що для дослідження групи факторів, що чинять економічний, інвестиційний та інноваційний вплив на економіку регіону доцільно використовувати статистичні показники, що дозволять надати оцінку ефективності регіональної політики. Цими регіональними показниками є:

1) структура промисловості (за видами, а також у співвідношенні до сектору надання послуг);

2) структура, об'єми інновацій (включаючи інновації за сферами діяльності, за об'ємом впровадження);

3) освітня та наукова діяльність регіону (кількість університетів та динаміка кількості випускників, кількість населення з вищою освітою, діяльність аспірантури та докторантури, кількість населення, що займається науковою діяльністю та показники результатів цієї наукової діяльності, аналіз та характеристика діяльності існуючих регіональних кластерів);

4) якість управління (даний показник повинен характеризуватись за допомогою експертного оцінювання якості регіонального та місцевого самоврядування, оскільки статистичні дані є показниками, які залежать від параметру, що досліджується);

5) бізнес-середовище (оцінювання характеристик легкості ведення бізнесу, а також параметрів функціонування бізнес-середовища вимагає отримання достовірної інформації від представників бізнес-середовища);

6) прямі іноземні інвестиції (обсяг, структура та динаміка прямих іноземних інвестицій відображає характер іноземних зв'язків регіону та дозволяє розробити перспективний план співробітництва з іноземними країнами з метою розбудови економіки та соціального простору регіону).

Велика різноманітність факторів впливу на регіональну конкурентоспроможність за висновками з дослідження Портера передбачає врахування великої кількості факторів, що ускладнює отримання результатів оцінювання. До того ж, описані вище фактори діляться на фактори прямого впливу («жорсткі») та опосередкованого впливу («м'які»). Визначення факторів потрібно для чіткого уявлення при побудові моделей економічного розвитку регіонів з метою підвищення конкурентоспроможності.

References

1. Vrtanova, L. (2009). Evaluation of factors of Regional Competitiveness / 3rd central European Conference in Regional Science – CERS, pp. 1404 – 1414.

2. Porter, J.M. (1990). The Competitive Advantage of Nations. New York, Free Press.

3. European Commission. Sixth periodic report on the social and economic situation and development of the regions of the European Union. Luxembourg, European Commission, 1999.

4. Skokan, K. (2004). Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji. Ostrava, Repronis.

5. Akos D. Evaluation of the Regional Competitiveness of the Hungarian Regions. *Hungarian Statistical Review*, Special Number 14, pp. 27 – 45.

6. Chitea, M.A., Dona, I. (2016). Evaluation of territorial competitiveness. Case study: South-East region and Tulcea county. *Scientific Papers Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development*, Vol. 16, Issue 1.

7. Balestrieri, M. (2014). Rurality and competitiveness. Some observation on the local area: the case of Sardinian Region. *International Journal of Rural Management*, Vol 10 (2), pp. 173-197.

8. Mikul, O., Franić, R., Grgić, I. (2012). The evaluation of rural competitiveness in creating a policy of rural development in Croatia. *Journal of Food, Agriculture & Environment*, Vol.10 (2), pp. 962-969.

9. Aiginger, K.A. (1998). Framework for Evaluating the Dynamic Competitiveness of Countries. *Structural Change and Economic Dynamics*, No 9, pp. 159–188.

10. Paas T. Evaluating the competitiveness of the countries in the Baltic sea region.

11. Sachs, J., Zinnes, C., Eilat, Y. (2000). Systemic Transformation in Transition Economies. Discussion Papers, *Harvard University for International Development*, Vol. II. *Benchmarking Competitiveness in Transition Economies*. Cambridge.

12. The Global Competitiveness Yearbook 2003–2004. World Economic Forum, 2003.

13. Mereuta C., Albu, L., Iordan, M., Chilian, M. (2007). A Model to evaluate the regional competitiveness of the EU regions. *Romanian Journal of Economic Forecasting*, №3, pp. 81-102.

М. В. Бойченко

д-р екон. наук,

НТУ «Дніпровська політехніка» МОН України, м. Дніпро

ПРОБЛЕМИ ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИКИ ВАНТАЖНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Однією з основних ознак розвитку світової економіки є прискорення процесів глобалізації, які визначають тенденції розвитку національних економік і суттєво впливають на систему економічних відносин. Становлення ринкових економічних відносин посилює роль транспорту, робить більш актуальними головні завдання транспорту: прискорення обороту матеріальних цінностей, доставки готової продукції, перевезення людей. Світовий досвід показує, що процеси глобалізації приводять до значного зростання обсягів перевезень, руху товару і, відпо-

відно, вантажних потоків, як внутрішніх, так і міжнародних, у тому числі транзитних.

Але в Україні існує багато проблем у сфері вантажних перевезень, які потребують свого вирішення. Однією з цих проблем є незадовільний стан логістики таких перевезень, тому ця сфера потребує її подальшого реформування.

Вивченість проблеми. Проблеми транспорту, ефективного його функціонування, логістики перевезень розглядали в своїх роботах багато вчених. Серед них можна відміти роботи С. Гриценка [2], Ю. С. Іванова [3], В. Кутирева [7], І. Лебідь [7], Т. Маселка [4],